

Секція 6
ТЕОРІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шевчук Д. О., курсант 3-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Марков М. М.

**РАДИКАЛІЗМ ТА ЕКСТРЕМІЗМ ЯК ВНУТРІШНІ
ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ**

На сучасному етапі прояви радикалізму та екстремізму посідають важливе місце в системі викликів і загроз національній безпеці України.

Останнім часом засоби масової інформації поширюють думки Президента України, різних політиків та експертів стосовно такого суспільного явища, як екстремізм. Із цього приводу з'являється багато матеріалів, у яких поняття «екстремізм» трактують по-різному.

Екстремізмом прийнято вважати провокацію масових заворушень, громадянську непокору, терористичні акції, методи партизанської війни.

До видів екстремістської діяльності належать:

- сприяння діям та/або самі дії, вчинені з метою насильницької зміни основ конституційного ладу та/або порушення територіальної цілісності та суверенітету держави;
- публічне виправдання тероризму чи публічні заклики до здійснення терористичної діяльності;
- розпалювання соціальної, расової, національної, етнічної, мовної чи релігійної ворожнечі та ненависті;
- пропаганда виключності, переваги чи неповноцінності людини (соціальної групи) за ознакою її соціальної, расової, національної, етнічної, мовної, релігійної приналежності або ставлення до релігії;

– перешкоджання здійсненню громадянами їхніх виборчих прав і права на участь у референдумі або порушення таємниці голосування, поєднані з насильством чи погрозою його застосування;

– вчинення злочинів із мотивів політичної, ідеологічної, расової, національної, етнічної, мовної чи релігійної ненависті чи ворожнечі або з мотивів ненависті чи ворожнечі відносно якої-небудь соціальної групи, а також з помсти за правомірні дії інших осіб з метою приховати інший злочин чи полегшити його вчинення.

Аналіз законодавства України та міжнародного досвіду протидії екстремізму свідчить про таке:

1. Україна, на відміну від деяких інших держав, не є країною, де прояви екстремізму стали поширеним, масовим і загрозливим явищем. Водночас в Україні існує нормативно-правова база, достатня для протидії екстремістській діяльності.

2. Відповідальність за екстремізм має наступати виключно за вчинення конкретних протиправних екстремістських дій, а не за погляди та переконання людини. Отже, громадянин, який є прихильником екстремістської ідеології, не може відповідати за свої переконання, поки не розпочне протиправне поширення таких ідей у певний спосіб.

3. У законодавстві країн Європейського Союзу не існує окремих законів, що спрямовані на протидію екстремістській діяльності. Лише у кримінальних кодексах встановлена відповідальність за окремі види такої діяльності. Так, в Австрії, Німеччині та Італії заборонена діяльність профашистських і пронацистських партій.

4. Важливим кроком, що запобігає проявам екстремізму, є створення та відпрацювання правових механізмів регулятивного характеру, які забезпечують рівність прав усіх людей незалежно від раси, національності чи віросповідання.

За перебігом подій в Україні під час революції Гідності стежив весь світ. Фото з протистояння на Грушевського між радикальними представниками Майдану і міліцією облетіли всі світові ЗМІ.

Отже, радикалізм (від лат. *radikalis* – докорінний) – політична течія, яка обстоює розрив з визнаною традицією, виступає за рішучі методи у вирішенні питань політичної теорії

і політичної практики, не змінюючи соціально-економічних основ суспільного ладу.

Радикалізму властиві такі ознаки:

- пошук простих способів розв'язання складаних проблем;
- прагнення твердо запрограмувати зміни;
- абсолютизація можливостей раціонального управління, намагання форсувати події, що призводять до розриву між засобами і цілями політичної дії (цілі можуть бути шляхетними, засоби реалізації – безчесними);
- стійке тяжіння до використання крайніх засобів політичної дії.

Радикалізм виконує такі функції в політичному процесі:

- 1) сигнально-інформаційна про ступінь неблагополуччя суспільно-політичного середовища;
- 2) розрядка соціальної напруженості шляхом виходу незадоволення, що накопичилося;
- 3) тиск на політичні інститути, підготовку, прийняття і проведення політичних рішень;
- 4) коригування політичного курсу;
- 5) стимулювання корінних політичних змін, інновацій.

Як ідейно-політична течія, система переконань певної групи людей, метод вирішення локальних економічних і соціально-політичних завдань, радикалізм є необхідним компонентом політичного життя.

Радикалізм може виявлятися в різних формах нігілізму, екстремізму, тероризму, революціонізму.

Особливо радикалізм характерний для соціальних перетворень з великою кількістю протиріч. Чим складніші протиріччя, тим яскравіше виражена ідеологія радикалізму. Помірковані радикали прагнуть до реформації суспільства гуманними методами із мінімумом насилля, намагаючись здійснити глибокі перетворення усіх суспільних інститутів на принципово нову основу. Екстремісти наполягають на самі рішучі методи досягнення мети, аж до терору.

Радикалізм активізується у переломні історичні моменти, коли соціальні і політичні протиріччя усвідомлюються та породжують політичну активність. З огляду на зазначене, слід урахувати наявність кризового становища в Україні.